

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnštvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnštva št. 123

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Fr. Kr.
Mi, klerikalci.

V naši dolini je nastalo veliko razburjenje. Jasno, zakaj. V tej dolini že skoro pol stoletja ubijajo klerikalizem, ki je menda neke vrste zmaj, črn in nevaren. Pa se zgodi nekega dne, da izide v tej naši dolini list, ki kliče: »Mi smo klerikalci!« Kdo teh velmož, ki so ubijali klerikalizem, bi ne bil razburjen! Nabolj razburjeni so seveda najbolj vneti lovci na klerikalnega zmaja. In tako se je zgodilo, da se je najbolj razburil »Naprej«, ki za g. Antona Kristana uničuje klerikalno zver, kar mu je doslej tako dobro neslo, da je socialno vprašanje zanj kar izginilo.

Včerajšnji »Naprej« priobčuje namreč uvodnik iz »Naše moči«, ki ga je priobčila dne 9. t. m. pod groznim naslovom: »Mi, klerikalci!« V tem članku so za »Naprej« naravnost strašne besede: »Za nas, ki gledamo z očmi vere, je katoliški duhovnik namestnik Boga na zemlji; kot naš oficijni oznanjevalec resnice. — To je bistvo klerikalizma, in mi, mi smo klerikalci.« Iz tega članka je brihtni »Naprej« uganil, da sta si »Novi Čas« in »Naša Moč« nasprotnika, da je razkol med klerikalci zelo poostren in da »zna priti še do resnega razkola«.

Nesrečni Robert Mäder, ki je kot katoliški pisatelj v Švici v letih 1917/1919 spisal več knjig o katoliškem javnem življenju, ta Robert Mäder je spisal tudi članek »Wir Klerikalen« — Mi, klerikalci — nalašč zato, da napravi razkol med »Našo Močjo« in »Našo Močjo« v veliko žalost »Napreja«. Članek v »Naši Moči« je namreč kratek izvleček glavnih misli Roberta Mäderja. Priobčil ga pa je v »Naši Moči« ravno sodruhinik »Novega Časa«, ki je pokazal doslej najmanj toliko vneme za socialno delo in za naš list kolikor je »Naprej« pisec pokazal neumnosti.

In mi gremo še dalje, da razkrijemo pred »Naprejem« vse tajne, ki nas mučijo noč in dan. Razkol v klerikalni stranki je poskušal na ta način povzročiti že »Domoljub«, ki je v letošnjih dveh marčevih številkah priobčil kar ves Mäderjev članek, tudi pod naslovom »Mi, klerikalci«. Žalostno, da »Naprej« ni bolj pazil, da bi bil že tedaj prejel naslov, kakoršnega je zaslužil danes.

Da govorimo resno! Robert Mäder ali pa katolikolisi bodi katoličan prav dobro ve, kaj je papež, kaj škof, kaj duhovnik, kaj vernik, kaj katoliška cerkev. To katoliško naziranje so ravno govorniki iz delavskih organizacij na katoliških shodih to leto je najbolj odločno in radikalno povdarjali. Porabimo priliko, ki nam jo je nudila smešna »Naprejeva« naivnost, da svoje stališče resno ugotovimo!

Za vsakega katoličana je jasno to le, kar je tudi zapisal Robert Mäder v svojem članku:

»Voditelja ljudstvo mora imeti; če ga nima, si ga izbere; brez njega ni in noče biti. In katoliško ljudstvo ima na izbiro samo dvojno: ali je vodstvo v soglasju s katoliško resnico, in to je mogoče le v najtesnejši zvezi s Cerkvijo, torej s papežem, škofom in duhovniki, ali pa se vodstvo ne briga za katoliško resnico, in v tem slučaju zamestava zvezo z duhovniki. Tretje izbire ni. Zato smo in hočemo biti klerikalci.«

In na koncu svojega čudovitega članka pravi Mäder z odkritostjo prepričanega katoličana:

»Mi, klerikalci! Prijatelji! Klerikalizem ni lešva, po kateri bi duhovniki plezali do zunanjih časti in gospodstva. Če bi bil to klerikalizem, bi bil jaz prvi protiklerikalec. Nobena stvar katoliški duhovščini bolj ne škoduje kot neevangeljski in neapostolski pohlep po zunanjem gospodstvu. Zgodovina nas uči, da vse to za duhovnike in Cerkve ni nikdar imelo dobrega konca. Na drugi strani pa je naše trdno prepričanje, da temelji sreča naroda na nerazdružljivi ljubezni in zvestobi med duhovščino in ljudstvom, torej v klerikalizmu. Duhovščina in ljudstvo morata biti eno. Kar je Bog zvezal, naj človek ne loči, tudi tukaj ne.

Vsak protiklerikalizem vede v propast, pride od satana in vodi k satanu. To dokazuje svetovna vojna. Ne moremo nikdar dovolj poudariti dejstva: ko so si ve-

lesile napovedale svetovno vojsko, ki je napravila toliko neizmernega gorja še za nekaj desetletij naprej, ni bilo med njimi ne ene klerikalne vlade. Vsa tedanja politika je bila odločno protiklerikalna. Svetovna vojska je njeno delo. In kadar bo to protiklerikalno divjanje izpremenilo ves svet v puščavo, takrat bodo krščanski narodi klicali duhovnika, da jim ustvari nov svet.«

Besede so jasne in nedvoumne! In da bo naša izpoved popolna, navedemo še iz druge Mäderjeve knjige nekaj načelnih stavkov, ki vsebujejo staro resnico:

»Načelo socialnega zla je zmota: zmota nasprotna pa je resnica. Glavno sredstvo, rešiti družbo, je rešitev resnice. Resnica, to je katoličanstvo! Barka ob vesoljnem potopu... Ne poznamo nobenega nauka, ki je bolj verska, pravna, politična,

socialna, gospodarska potreba ko nauk o edinozveličavni Cerkvi... Izven nje je propad... Kdor na te kamne pade bo razbit, na kogar padejo, ga bodo zdrobili... Na predvečer nove cerkvene dobe stojimo. In ta doba bo veličastna za Cerkve. Po njej bodo večna načela pravice prenovila načela vse zasebne, politične, socialne in mednarodne pravičnosti...«

Nova doba krščanskega katoliškega preporeka prihaja, priče smo notranjega preobrata v srcih ljudskih množic, ki morajo danes s svojimi lastnimi in težkimi socialnimi in gospodarskimi žrtvami plačevati, kar so njihovi protiklerikalni voditelji v svojem boju zoper krščanstvo in njegovo resnico zagrešili. Na obzorju se svita, ljudstvo vstaja k prerojenju, zapeljivcev revnega ljudstva in izkoriščevalcev njegove telesne in duševne bede postaja strah.

Vsiljeni zastopnik jugoslovanskega delavstva.

Belgrad, 12. oktobra. (Izv.) Ministrstvo za socialno politiko je sestavilo komisijo, ki nas bo zastopala na mednarodni konferenci dela, ki se vrši 24. t. mes. v Londonu. V tej potrebni komisiji so tudi sledeči gospodje kot člani: Kuželj za ministrstvo za socialno politiko; dr. Vel. Stojković za poljedelsko ministrstvo in Vilim

Bukšeg kot zastopnik delavstva. (Bukšeg je socialdemokrat in kot tak le en drobec jugoslovanskega delavstva. Dr. Kukovec pa je seveda moral poslati socialpatriota v London, ker so vezi med demokrati in socialdemokrati krepke. Delavstvo pa tega delavskega delegata ne bo priznalo!)

Ameriški velekapital proti delavskemu pravu.

Moč delavstva je v organizaciji in pravicah, ki jih je svoji organizaciji v trdem polstoletnem boju priborilo. Posamezen delavec je sam zase nasproti kapitalistu in kapitalizmu popolnoma brez brambe, brezpraven suženj; ako pa stoji za njim celokupno delavstvo v trdno sklenjeni organizaciji, ki ima pravico, zanj sklepati pogodbe, je kapitalist prisiljen, pogajati se z njim kot z enakopravnim činiteljem. Zato je pravemu kapitalistu delavska organizacija in njeno pravo trn v peti; kolektivne pogodbe mu ne diše. Porabil bo prvo priliko, da jih stare iz pokoplje.

Ameriški velekapital se je že dalj časa pripravljal na naskok proti delavskemu unijam in kolektivnim pogodbam. Po podjetjih so uvedli med delavstvom veliko propagando za »ameriško načelo odprtih delavnic«. Sedanja brezposelnost jim je prišla kakor nalašč, da poskusijo prvi zamahljaj. Izvedle so ga veleklavniške družbe: Armour Co, Swift Co, Wilson Co in Cudahy Co.

Ko so 15. septembra t. l. potekle dotedanje kolektivne pogodbe in so ta dan prišli v urade gornjih klavniških družb zastopniki delavskih unij, da bi se pogajali zaradi sklepa novih kolektivnih pogodb, so družbe izjavile, da ne priznavajo več unij in da se bodo pogajale le še s posameznimi delavci. Da bi pa delavcem zmešale pamet, so ob enem izjavile, da zaenkrat ostane vse pri starem, da ostanjejo dosedanje plače in vsi drugi delavni pogoji.

Pa še nekaj drugega so storili klavni-

ški velekapitalisti, da delavstvo premotijo in bolj gotovo odtrgajo od dosedanjih delavskih unij. Po posameznih podjetjih so namreč začeli snovati takozvane »kompanijske unije«. Te kompanijske unije se omejujejo vsaka zase na dotično podjetje in se ne morejo med seboj zvezati. Pravila pravijo, da nihče ne more biti pri pogajanjih z delodajalci zastopnik delavstva, ako ni sam uslužben v dotičnem podjetju. To se pravi, da je vsaka neodvisnost delavske organizacije pokopana in da bodo kompanijske unije igrale v rokah kapitalističnih podjetnikov.

Danes nam še ni znano, kaj so proti temu napadu velekapitala na komaj pridobljene delavske pravice odgovorile in ukrenile dosedanje delavske unije. Položaj je pač za delavstvo skrajno težaven, a za kapitaliste veleugoden. Veleklavniške družbe se hvalijo, da je 75.000 njihovih uslužbencev t. j. 90% glasovalo za uvedbo »odprtih delavnic«. Bodi kakorkoli, resnica je le ena: da kapitalist misli edino-le na svoj interes in da tisto, kar on vsiljuje delavstvu, ni v korist delavstvu, ampak njemu samemu.

Edino uspešno orožje, ki ga ima delavstvo v rokah nasproti kapitalizmu, je njegova solidarnost, izražena in ojačena v neodvisni organizaciji. Ako se kapitalistom posreči, da mu to orožje izvijejo, bodo socialne razmere padle za 100 let nazaj. Zato z vso skrbjo opazujemo sedanji boj ameriškega delavstva za njegova prava, kajti ako podleže ono, bo učinek segel preko morja.

Novi davki.

Belgrad, 12. oktobra. (Izv.) V proračunu se predvideva 5 milijard dohodkov. Ker pa ta svota ne pokriva vseh državnih izdatkov in znaša deficit še vedno 1 milijardo in pol, bo ministrski svet na eni prihodnjih sej razpravljati o novih davkih, da se izenačijo dohodki in izdatki.

Srbski učitelji proti Pribečeviću.

Belgrad, 12. oktobra. (Izv.) Včeraj je pričelo zborovanje učiteljev iz Srbije. Razpravljali so o novem zakonu o ljudskih šolah. Debata je bila zelo burna in so govorniki ostro kritizirali ta zakon, češ, da je zelo pomanjkljiv in nemodern. Tudi so ostro napadali prosvetno politiko ministra Pribečevića in zahtevali, da odstopi v interesu razvoja šolstva kot minister prosvete. Zborovanje se bo nadaljevalo.

Za luko Baroš.

Belgrad, 12. oktobra. (Izv.) V tukajšnjih diplomatskih krogih se govori, da se bo Pašić na svojem povratku iz Pariza sestel z italijanskim ministrom della Torreto, da z njim uredi vprašanje luke Baroš, ki še vedno čaka rešitve. Tudi novi predsednik reške vlade Zanella se poda v to svrhu v Rim. Kakor se govori, so reške narodne garde prepustile luko Baroš italijanskim orožnikom.

Črnogorci se vračajo.

Gruž, 12. oktobra. (Izv.) Zadnje dni je prispelo semkaj mnogo transportov Črnogorcev, ki so bili dosedaj člani legije v Italiji, sedaj pa so amnestirani in se vračajo domov. Pred svojim odhodom iz Italije je dobil vsak po eno obleko in 2000 lir.

Milan, 11. oktobra. Kraljica Milena Črnogorska je podpisala odlok, s katerim razpušča črnogorsko vlado. Ministri odslej ne bodo imeli nikakih diplomatskih pravic. V raznih deželah bodo ustanavljali agencijske odbore proti sedanjemu režimu v Črni gori.

Avstrijsko madžarska pogajanja.

Benetke, 11. oktobra. (Stefani.) Avstrijska in mažarska delegacija, ki sta prišli semkaj na povabilo zunanjega ministra, sta se danes sestali na prefekturi. Minister za zunanje posle Della Torreta je pozdravil delegate in nato razvil namen sestanka. Mažarska delegacija se je nato odpravila v Avstrijo, so potem razvili svoje stališče v vseh podrobnostih. Zatem je vstopila mažarska delegacija in avstrij-

Skopuli.

Spisal Henrik Conscience — prevel M. J. (Dalje.)

»Svetohlinski hudobnež!« mu je zaklicala deklica in ga pogledala z izrazom najglobljega zaničevanja.

Med tem pa je starec opazoval oba, ki se jima ni mogel dovolj načuditi, tako sta se mu zdela nepojmljiva. In v resnici: deklica, ki se mu je zdela dosedaj podoba potrpežljivosti in mehkoosti, je zdaj stala pred njim s plamenečimi očmi in z izrazom najodločnejše volje. Ta ton, ki je nastal iz upornosti čistega dekliskega srca, je napravil na starca zelo nepovoljen vtis. Iz oči so mu privrele solze in globoko ganjen in užaloščen je vzdihnil: »O, torej je vse prevara in izdajstvo, vse, vse, celo srce moje Cecilije? Dete, dete moje, torej si se leta iz leta potvarjalo? To bo moj konec!«

To strašno očitjanje pa je strlo deklici ves pogum; pokleknila je pred svojega strica in rekla vsa solzna:

»O, ti, ki te ljubim kot svojega drugega očeta, ne veruj mu: on je hudoben in zahrbtnen. Ne veruj, da ti je naklonjen. Za tvojim hrbtnom se iz tebe norčuje, v tvoji bližini pa se ti dobrika in laska. Le po tvo-

jem denarju hlepi in komaj čaka na tvojo smrt. Pred malo minutami mi je še govoril o tebi tako, da me je v dno srca zbolelo. Za božjo voljo te prosim: ne veruj mu: tvoj sovražnik je!«

Vedno bolj je rastle v starcu začudenje. Cecilijine besede so učinkovale nanj v nasprotni smeri. Vzdignil jo je in ji namignil naj gre proč. Pri tem pa je bolestno zmajal z glavo in pogledal Tisa, kot da bi ga hotel nekaj vprašati.

»Ne jezite se preveč radi nje, stric Jan,« je rekel hinavec, »tudi vi ste bili nekoč mladi in tudi vi ste morda ljubili. Torej boste tudi vedeli kam lahko človeka spravi slepo čustvo. Še enkrat vam pravim: izbijte si ta sklep iz misli. Deklica je zavodena; preje zasluži pomilovanja kot pa vaše jeze.«

To poniževanje in pa stričeva krivičnost sta ubogo Cecilijo spet zbudile k zavesti.

»O, to je preveč!« je zaklicala razljučeno. »Nočem tvojega pomilovanja, navidezni svetnik; to bi me le onečastilo! Kaj? Ali se nisi še pred malo časa veselil v nadi, da bo moj stric kmalu izdahlil?«

»Rekel sem,« je odvrnil Tis skrajno premišljeno, »da ne smemo še to malo let,

kar jih bo vsemogočni naklonil našemu dobitniku, zagreniti s kljubovalnostjo in mu skrajšati z neubogljivostjo in nepokorščino zadnjih dni življenja!«

»O, brezmejna laž!« je kriknila Cecilija, »ali se nisi norčeval iz strica Jana, ki si ga imenoval skopuha? Ali nisi rekel, kako sijajno bova živela po njegovi smrti? In ali mi nisi dejal, le da bi me omanil, da je moj stric privarčeval tisoče in tisoče goldinarjev?«

»Kaj? Kaj čujem? Strašno! Sam satan ti to govori, nesrečni otrok!« je zaklical stari mož in sklenil roke nad svojo glavo. »Jaz sem ubog kot Job, ničesar nimam, ničesar!«

»Zakaj, Cecilija, potvarjaš moje nedolžne besede?« jo je vprašal Tis stokajoče. »Zaman se trudiš tako lagati, stric Jan ti itak ne bo verjel. Jaz sem le dejal, da ti je take bajke natvezila ona vdova. Čemu torej pripisuješ vse take ostudnosti meni?«

Starec je začel pokakšljaviti. To je bilo pri njem ponavadi znak utrujenosti. Iz njegovega obraza se je dalo razbrati, da se je pripravljati na odgovor in ker mu je jeza nanovo oživela medle oči, ga je skušal Tis proseče pomiriti:

»Ah, stric Jan, pustite stvari kot so: Cecilija pač noče ustreči vaši želji. Ukloni-

ska je odšla iz dvorane. Tudi Mažari so zelo podrobno pojasnili svoje stališče. Po razgovorih so dovedli do sporazuma glede potrebe, da je predvsem treba storiti praktične ukrepe, da se zamajci izvedba sklepov, doseženih na tej konferenci. — Razprava se bo zvečer nadaljevala.

Dunaj, 11. oktobra. (DunkU) Uradno se objavlja: Včeraj popoldne so mažarske tolpe napadle na avstrijskem ozemlju pri Unterrohr (Štajersko) dva orožnika in so ju odvedle čez mejo.

SPANCI V MAROKU.

Pariz, 1. oktobra. (Brezlično.) Španci so pri Melilli zavzeli višino Kurugu.

Politični dogodki.

+ Velikodušni Mažari. Mažari so začeli v Budimpešti izdajati list »Naša domovina« za Bunjevce in Šokce. Ta list vtihotaplja v Bačko. Subotički »Neven« zavrača madjarsko »velikodušnost«, ki sedaj nenkrat priznava Bunjevce in Šokce, njihov lastni jezik in jim celo izdaja list, dočim preje niti vedeti niso hoteli za nje in jim niso dovolili niti enega abecednika. List pravi, da hočejo Banjevci in Šokci že raje ostati v Jugoslaviji, čeprav se zaenkrat pripravijo s Srbi; prej ali slej bodo prišli na vlado pametni ljudje, ki bodo razmere tudi za Banjevce prav uredili.

+ Italijansko-brazilska delovna pogodba. Te dni se podpisuje v Rimu delovna pogodba med Italijo in Brazilijo. Teme ljem te pogodbe se pravice italijanskega delavstva v Braziliji popolnoma izenačijo s pravicami in varstvom domačega braziljskega delavstva. Razen tega dobe italijanski delavci vse mogoče gospodarske ugodnosti in olajšave, posebno glede delavskih gospodarskih zadrug. V teku so tudi priprave, da dobe italijanski delavci potrebno zemljo, na kateri bodo mogli za lastno porabo pridelovati kavo, zelenjavo in žito.

+ Mednarodna komisija za Albanijo. Svet Zveze narodov je 7. t. m. imenoval komisijo, ki ima nalogo preiskati sedanje dogodke na albanskih mejah. Komisija dospe v Albanijo še pred novembrom.

+ Varčevanje v Češkoslovaški. Novi češki trgovinski minister Ladislav Novák je pred par dnevi poklical k sebi novinarje in jim je razvil svoj program, ki ga hoče v najbližji zvezi s finančnim ministrom zasledovati. Glede sistema varčevanja z državnimi izdatki jim je rekel sledeče: »Prav pogosto se napačno razume, kaj misli vlada s sistemom varčevanja. Jaz pri tem niti najmanj ne mislim, da bi skoparili glede kulturnih potreb ali celo glede sposobnega uradništva ali da bi varčevali tako, da bi ovirali zdrav razvoj industrije, trgovine in obrti. Prihranki in varčevanje mora obstojati v pravilnem gospodarstvu; v tem, da se denar vedno naloži na pravi mestu. To bo izvedljivo, če bomo delali plodonosno in skupno in če bodo ne samo pridobitvena ministrstva gledala, da čim več zaslužijo, ampak tudi čisto konsumentna ministrstva, da svoje izdatke spravijo v sklad z dohodki.« — Tako na Češkem, in pri nas?

+ Lloyd George in Labour Party. Lloyd George je bil povodom velikih demonstracij brezposelnih povabil vodstvo Labour Party, naj bi sodelovala z vlado pri rešitvi vprašanja o pobujanju brezposelnosti. L. P. je povabil odbila in le naznanila, da bo imenovala šestoročlansko komisijo, ki naj vladi pojasni stališče stranke v tem vprašanju.

te se pač in pustite, naj se poroči z onim mladim Bartom; saj bo sama največ radi tega trpela.

»Molči!« je stavec jezno zaklical, »zdi se, da si celo ti stopil na stran vraga!... Cecilija, če si prišla že res ob razum in pamet, ti jo moram jaz nadomestovati in ti priskočiti na pomoč z mojimi izkušnjami. Čuj me! Še enkrat te vprašam: Ali hočeš vzeti Tisa za moža, ali ne? ... Solze niso nikak odgovor, jaz hočem besede!

»Ah, ljubi stavec,« je vzdihnila deklica in proseče vzdignila roke, »ah, če bi ti vedel, kaj počenjaš!

»Odgovori! Hočeš Tisa za moža ali ne?

»Bog v nebesih!« je strepetala Cecilija, »če bi me s silo vlekl v cerkev, bi nehala dihati, le da bi med potjo umrla.«

»Fej! Fej! Kako grešno govoriš. Ali ni Tis človek kot drugi?« jo je vprašal stavec nanovo se čudeč.

»Človek? On, človek?« je zaklicala preplašena deklica. »Satan je, satan povzroča in sebičnost!

»Cecilija, nesrečnica, jaz ti odpustim!« je vzdihnil Tis, »naj ti sam usmiljeni Bog spregleda tvoje grdo obrekovanje!

»No?« je začel stavec znova, »torej ga ne boš vzela?«

»Ne, nikoli ne!« je odgovorila Cecilija, »raje ne vem kaj pretrpim, toda v cerkev ne morem z njim. In naj tudi pretrpim naj-

Dnevni dogodki.

— Tržič. V zadnji občinski seji se je na zahtevo kluba občinskih odbornikov SLS moral popraviti lažljivo sestavljen zapisnik o protestni seji, ki je bila po odhodu odbornikov SLS nesklepčna in zato tudi sprejeti protestni predlog, ki se je odposlal na višji šol. svet in druge oblasti, neveljaven. To naj vpoštevajo oblasti, ko bodo brle neumestno in neveljavno pritožbo tržičkega občinskega odbora. — Z novim letom se bo oddala za 3 mesečno poskušno služba občinskega sluga Roka Kralja.

— Patriotična denunciacija. Župnika v Gjulaveš v daruvarskem okraju je ovadil neki finančar, da ima v sobi sliko bivšega cesarja Franca Jožefa in njegove žene. Ob last je takoj odredila preiskavo in poslala k župniku komisijo. Ta je našla na zidu slike — Petra Preradoviča in pesnika Gunduliča! Ta dva sta se ob tem pač obrnila v grobu.

— Frankiranje pisem na naše konzulate v inozemstvu. Naše administrativne oblasti (posebno v novih krajih) se obračajo na naše konzulate v Ameriki z nefrankiranimi pismi, ker menijo, da so taka pisma službena in da so zaradi tega poštnine prosta. Naši konzulati pa morajo za nefrankirana pisma plačati dvojno poštnino v dolarjih. Pripomniti je treba, da ne veljajo ta določila samo za pisma v Ameriko in naslovljena na konzulate, ampak sploh za vse službene pošiljke v inozemstvo.

— Časništvo v združenih državah. Statistični urad v Washingtonu računa, da izhajajo v Združenih državah sedaj različni listi v 11.250.000.000 izvodih. Od tega je 2433 dnevnikov, ki izhajajo v 32.735.937 izvodih in 592 nedeljskih listov v 19.929.834 izvodih.

— Prenos Supilovih zemskih ostankov v domovino. Dr. Trumbić je uvedel akcijo, da se zemski ostanki pok. hrvatskega politika Frana Supila prenesejo iz Londona v domovino. Trumbić je bil koncem minolega meseca v to svrhu v Dubrovniku, kjer je občinski svet soglasno sklenil, da se ta namera izvrši. Stvar se je poverila posebnemu odboru. Supilo je, kakor znano, začasa vojne zbežal v inozemstvo in tam deloval za jugoslovanski misel. Umrl je v Londonu, kjer so ga po smrti sezgali.

— Napisane ali naslikane stalne objave ali reklame. Dopisni urad deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani nam sporoča: Po točki 13, člen 6, taksnega in pristojbinskega pravilnika z dne 20. julija 1921 (objavljenega v Uradnem listu z dne 30. avgusta 1921, št. 104 ex 1921) se morajo prijavit vse napisane in naslikane stalne objave ali reklame najkasneje do 15. oktobra 1921 najbližjemu davčnemu uradu, odpadajoča letna taksa za leto 1921 pa se mora plačati najkasneje do 1. novembra 1921. Vložiti prijavo in plačati takso so dolžni lastniki objekta, na katerem je objava, ali se vrši reklama. V interesu lastnikov hiš, ograd, tramvajskih podjetij, kioskov itd. je, da se ravnajo po zgoraj navedenih taksnih določbah, ker bi sicer morali plačati v smislu opombe 3 k tarifni postavki 8 začasnega zakona o državnih trošarinah, taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921 (objavljenega v Uradnem listu št. 100 ex 1921), desetkratno takso. Opozarja se nadalje, da podleajo po točki 1 k tarifni postavki 8 citiranega zakona tudi plakati in druge objave »zaradi materialne koristi«, ki se prilepljajo ali pritrjujejo na okna, zidove, vrata itd. Za vsak izvod taksi pet para, odnosno 50 para. Ker je finančna uprava opazila, da se ta taksa dolžnost ne izpolnjuje, opozarja,

groznejšo, najbolestnejšo smrt, in naj me zasramuje ves svet... ne, in nikdar ne!

Stavec je vstal in rekel trdno, prevdarno:

»Dobro. Toda poplačal bom tvojo ne-hvaležnost. Še danes popoldne moraš v ono hišo tam na hribu in poberi od tam vse svoje stvari. Od tega trenutka dalje ne smeš z onimi pregrešnimi ljudmi niti besedice več izpregovoriti!

Spet je popadel stareca kašel, ki mu je prekinil govor. Očividno mu je ta sklep povzročil bolelost in potrtost. Tis pa je med tem s prikritim nasmehom opazoval deklico, ki se je spet vsedla in bridko jokala. Stric Jan pa je čez nekaj časa še ostreje nadaljeval:

»Potem pa te bom... Ah, ne morem povedati! Otrok, otrok, če bi ti vedel, kake muke mi povzročaš!

Bolestni, očetovski ton teh zadnjih besed je na nesrečno dekle silno učinkoval; spustila se je iz stola in se po kolenih splazila k starcu, čigar roko je oklenila in jo poljubila, med tem pa je bolestno pristavila:

»O, še vedno te ljubim kot včasih. Vsa leta mojega življenja bi rada dala, da bi le povečala število tvojih, če ti Bog dopusti. Ah, imej usmiljenje z menoj, usmili se me. In če sem ti kaj rekla, kar te je potrla, za božjo voljo, odpusti mi!«

(Dalje.)

da se bo postopalo odslej v slučaju ne-taksiranja po zakonu.

— Materina ljubezen. Ko je pred par dnevi prišel parobrod iz Belgrada v Pančevo, je pri odhodu vsled navala potnikov padla neka gospa s svojim otrokom v Donavo. Iskanje je ostalo brezuspešno, samo klobuk, ki je plaval po volji, so videli. Šele čez pol ure je opazil krmar, da se žena drži z eno roko ladje, z drugo drži svojega otroka nad vodo. Vsled strahu in napora je tako onemogla, da ni mogla spregovoriti nobene besede, da bi poklicala na pomoč. Mati in otrok sta bila rešena.

Učiteljski vestnik. — Ponarejene lire. Dne 21. septembra je poskusil Franc Zigon iz Črnega vrha v trgovini Ivana Albrehta in v gostilni Ivana Petkovška v Hotedršici zamenjati v dinarje 7000 italijanskih lir. Gospod Albreht si je ogledal denar in zapazil, da so vsi tisočlirski bankovci ponarejeni, nakar je Zigon zapustil trgovino. Ker se je g. Albreht bal, da ne bi Zigon kje drugod zamenjal ponarejene bankovce, je šel k gostilničarju Petkovšku, kjer je že res bil Zigon, ki je pa hitro odšel iz gostilne in prekoračil mejo. O zadevi je bila obveščena italijanska obmejna straža, katera je Zigona aretirala in odvedla v idrijske zapore. Falsifikate je g. Albreht po tem spoznal, ker so bili popolnoma novi in je bila glava (Merkur) v vodnem tisku že oddaleč vidna, česar pri pravih bankovcih ni.

Ljubljanski dogodki.

Ij Naša tehnika dejansko ukinjena? V »Slovenec« priobčuje dekan ljubljanske tehniške fakultete dr. Karl Hinterlechner članek, v katerem odkriva, da je minister Pribičević neki dijaški deputaciji že pred tremi meseci napovedal, da se ukineta ljubljanska tehniška in medicinska fakulteta. Dejansko ministrstvo niti do danes ni imenovalo predlaganih učnih moči za tehniško fakulteto, tako da je pouk onemogočen. Kljub nasprotnemu zatrjevanju vlade je torej ljubljanska tehniška fakulteta dejanskim potom ukinjena. Kaj poreko na to policajdemokratski Pribičevićevi robotniki?

Ij Vsemoč bank. Pred dnevi so na ljubljanski pošti konfiscirali celo vrsto denarnih pisem zagrebskih bank, v katerih so hotele iztihotapiti v inozemstvo za več sto milijonov tujih valut. Danes pa poroča »Jutro«, da je zvedelo, da je finančno ministrstvo odredilo, da se ta denarna pisma vrnejo bankam. »Jutro« grozi, da bo stvar zasledovalo do konca in apeliralo na ministra, da krivce kaznuje. Finančni minister se »Jutrovega« apela ne bo posebno ustrašil, saj ve, da je zapisano sedanjemu režimu z dušo in telesom. Zagrebski bankokratki so lahko mirni!

Ij Smrtna kosa. Društvo vpokojencev južne železnice naznanja svojim članom, da je umrl naš član gospod Ivan Dežman v višji revident južne železnice v pokoju. — Pogreb se vrši v sredo 12. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Sodarska steza št. 2 (Ulica na Grad). Člani se naprošajo, da se pogreba v obilnem številu udeleže. Predsedstvo.

Ij Ne pozabite se udeležiti v nedeljo zabavnega večera »Dobrodelnega društva tiskarjev« v Unionu! Spored je zelo pester, kot solo pevske točke in kupletni članov obeh kr. gledališč, šaljiva pošta, bogat srečolov, koncertne točke godbe dravske divizije pod vodstvom g. dr. Čerina, ples itd. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina 5 dinarjev.

Ij Manifestacija vseučiliške mladine za Koroško. Snoči je vseučiliško in srednješolsko dijaštvo priredilo manifestacijo za Koroško. Do 1000 dijakov je korakalo po glavnih ulicah, pojoč domoljubne pesmi in vzklikajoč Koroški. Kraljevi namestnik Hribar je imel na dijaštvo kratek nagovor. Potem se je dijaštvo vrnilo preko Zvezde na Marijin trg, kjer se je po govoru dalmatinskega tovariša mirno razšlo.

Ij Osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani se je preselil iz poslopja Kmetijske družbe v poslopje, kjer je bila preje Centralna uprava. t. j. na Turjaškem trgu št. 6, II. nadstropje. Pouk se vrši redno in učijo se sledeče tehnike: šivane čipke, belo in pisano vezenje, toledo, filet in biserna dela.

Ij Tatvina v domobranski vojašnici. Skupno z Ivanom Novakovičem in Jožetom Zadelom je splezal Andrej Dolenc iz Trnovskega pri Gorici čez zid na dvorišče domobranske vojašnice. Dolenc je šel na to v I. nadstropje, tovariša sta ga za čakala na dvorišču. Iz neke sobe je ukradel Dolenc Vazilu Bajiču in Mihajlu Miloševiću obleke in perila v vrednosti 1145 kron. Na hodniku je pa srečal Dolenca narednik Milan Radanović, kateri ga je vprašal, kdo je. Dolenc je odgovoril, da je ordonanca, toda Radanović mu ni verjel in ga je aretiral. Deželno sodišče je obsodilo Dolenca na 6 mesecev težke ječe.

Ij Vi ste Krašovec, hinavec, kakor vsi drugi Kraševci! je kričal izvošček Luka Podobnikar v Kolodvorski ulici 25. avgusta nad stražnikom Antonom Putinjo, ker ga je ustavil zaradi prenatrge vožnje. Deželno sodišče je prisodilo Podobnikarju 100 K globe.

Širite „NOVI ČAS“

Raznoterosti.

Na vrh Gaurisankarja. Družba »Mount Everest« v Londonu je prejela brzojavko, da se je našla pot, po kateri bi se utegnilo priti na vrh Gaurisankarja. Gaurisankar, najvišji vrh Himalaje, je najvišja gora na svetu.

r Ogenj, ki traja več ko petdeset let. Nemški listi pišejo o podzemskem požaru, ki traja že 56 let. V premogovnikih na Nemškem pri Oberkaufungen se je vnelo pred več ko petdesetimi leti na nekem mestu, kjer še dandanes gori. Da bi se zavarovala proti ognju okolica, so zgradili ogromne zidove, ali do danes še niso poskusili pogasiti požara. V doglednem času pa nameravajo napeljati vodo na požarišče, da bi že nehal ta podzemski ogenj ogroževati ondojne premogovne rudarje.

r Načrt, kako izkoristiti Avstralijo za druge dele sveta. Sir Jožef Carruthers je izdelal načrt, po katerem ima Avstralija postati druga svetovna žitnica ter biti prva dežela mlečnega in sadnega gospodarstva. Vlada naj s kapitalom 30 milijonov funtov šterlingov začne graditi železnice in kanale in pripravila zemljo za oranje. Tako bi nastali milijoni novih faram. Za obdelovanje vse te zemlje bi bilo treba tudi dosti delavskih moči in v ta namen naj vlada na vso moč podpira naseljevanje. V zadnjem letu se je naselilo v Avstraliji 20.000 ljudi iz Zedinjenih držav.

Kultura.

k Westrove čitanke za nižje razrede srednjih šol. V zalogi Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani je izšla pravkar: Slovenska čitanke za drugi razred srednjih šol. Sestavil višji šolski nadzornik Josip West. Knjiga se dobi lično vezana in velja 68 K ozir. 17 dinarjev. Bogata vsebina je zelo skrbno izbrana iz slovenske književnosti, ob koncu ima tudi nekaj prav primerne srbohrvatskega čtiva. Čitanka za tretji razred izide v teku enega tedna, ona za prvi razred ji bo sledila v treh tednih. Še pred Božičem pa izide tudi Slovenska čitanka za četrti razred srednjih šol.

Gospodarstvo.

g Gospodarske razmere na Poljskem. — Poljska ima kakor znano še celo slabšo valuto kakor Nemška Avstrija ter je vsled tega njen trgovski promet z inozemstvom silno otežkočen. Izplačilo starih dolgov na podlagi zlate paritete je takorekoč nemogoče. Zato Poljaki ponujajo tujim upnikom dolgoletne obveznice, katerih obresti naj bi garantirale tovarne in druga prizadeta podjetja, k temu bi pa pridelala še država svojo lastno garancijo. Seveda, dokler bo državni kredit, ki se zrcali v padajoči vrednosti poljske marke, tako slab kot je bil dozdaj, državna garancija ne bo pomnila posebno veliko. Toda kljub vsem težočam se mora priznati, da se Poljska gospodarsko konsolidira. Produkcija premoga se bliža predvojni množini, produkcija železa je bila l. 1920 štirikrat toliko kot l. 1919 in že v prvih 5 mesecih tega leta tako velika kot celo lanskoto leto, izvoz petroleja in lesa stalno narašča, glede soli je pa produkcija celo prekosila predvojno množino. Celotekstilne tovarne v Lodzu že proizvajajo nad 50 odstotkov predvojne izdelke. Kar se tiče poljedelstva, je treba pripomniti, da je bilo letos obdelanih 683.000 hektarov več kot lani in bo Poljska vsled tega pridelala toliko žita, da ga ji sploh ne bo treba za prehrano uvažati. Tudi pridelek sladkorne pese se je zvečal. Spriču teh dejstev se marsikdo čudi, zakaj je poljska marka tako zelo padla. Preprost odgovor bi bil pač ta, da je na Poljskem narod kot tak, ki ga zastopata poljedelec in mali človek, v polni meri storil svojo dolžnost, dočim njeja voditelji, t. j. poljski politiki zaslužijo le malo zaupanja — paralela, ki v mnogem oziru velja tudi za naše razmere. Marsikaterim poljskim politikom se lahko po pravici očita, da se niso ničesar naučili iz propada nekdanjega poljskega kraljevstva, saj so bili dozdaj večalimani le slepo orodje v rokah francoske masševalne politike nasproti Rusiji ter so mlado državo obremenili z velikanskimi izdatki v militaristične svrhe. Zda pametnejši može pač začeti spregledovati in začeti se sediti na vseh koncih in krajih. Splošno se sodi, da je Poljska začetne gospodarske težkote premagala — to pa vsled pridnosti širokih mas poljskega ljudstva — in da je vsaj navznotraj gospodarski položaj dosti boljši kot bi mogli soditi po nizkem kurzu poljske marke.

Pariz, 10. oktobra. (Izvirno) Bivši radikalni poslanec Pavel Meunier, ki je bil začasa vojne obtožen, da je imel zveze s sovražnikom, je dvignil proti gotovim voditeljem komunistične stranke obtožbo, da so zase potabili 14 milijonov frankov, katere je bil v propagandne svrhe izročil komunistični blagajni zaupnik iz Moskve Zalewski. »L'Humanité« odgovarja na to obtožbo, da je Meunierjevo masševanje, ker se stranka za njegovo osvoboditev iz ječe ni hotela brezpogojno zavzeti, marveč se je najprej obvestila o kakovosti njegovih poslov: »L'Action Française« pa pravi, da je na poverbi udeleženi vseh 25 članov strankinega odbora izvzemši edino le blagajnika. Strankina blagajna je prazna ter bo treba plače ustaviti in članarino zvišati.

Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.